

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv avaliku sektori valduses oleva teabe taaskasutamise kohta (uuesti sõnastatud)“ ja „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Ühtse Euroopa andmeruumi loomine““

(COM(2018) 234 final – 2018/0111 (COD); COM(2018) 232 final)

(2019/C 62/38)

Raportöör: **Baiba MILTOVIČA**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Parlament, 28.5.2018 Euroopa Liidu Nõukogu, 4.6.2018 Euroopa Komisjon, 18.6.2018
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklid 114 ja 304
Vastutav seksioon	transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna seksioon
Vastuvõtmine seksioonis	6.9.2018
Vastuvõtmine täiskogus	17.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus	122/0/3
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Avaliku sektori valduses oleva teabe taaskasutamise kaudu tugevdatakse ELi andmepõhist majandust ja edendatakse ühiskonna arengut ja üldist heaolu. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee leiab, et direktiiv, samuti direktiivis kavandatud parandused ja täiendused on eriti olulised selleks, et lahendada kogu ühiskonna jaoks tähtsad probleemid, mis on seotud digitaalse ühtse turu strateegia rakendamisega.

1.2. Komitee hindas direktiivi kavandatud muudatuste vastavust parandamise eesmärkidele ning tunneb üldjoontes heameelt komisjoni läbivaadatud direktiivi ettepaneku üle ja on veendunud, et kavandatud muudatused mõjutavad positiivselt üldisi parandamise eesmärke. Kuid komitee leiab siiski, et kavandatud muudatustest ei piisa probleemsete valdkondade mõjusaks parandamiseks.

1.3. Komitee analüüsis komisjoni teatist „Ühtse Euroopa andmeruumi loomine“ ja toetab selles sisaldunud põhimõtteid ja meetmeid, mis lihtsustavad ettevõtete ja avaliku sektori juurdepääsu eri allikatest, majandusharudest ja valdkondadest pärinevatele andmetele ja võimaldavad neid andmeid taaskasutada.

1.4. Järeldused

1.4.1. Komitee leiab, et seoses üldiste parandamise eesmärkidega taotletakse direktiivi kavandatud muudatuste kaudu järgmist:

— avaliku sektori teabe direktiivi juba olemasoleva positiivse mõju parandamine, ELi andmepõhise majanduse tugevdamine, taaskasutatavate avaliku sektori andmete hulga suurendamine;

— kogu ELis andmete pakkumiseks samaväärsete tingimuste ja konkurentsi tagamine (vt punkt 3.2.2);

- avaliku sektori taaskasutatava teabe valdaja halduskoormuse vähendamine pikas perspektiivis (vt punkt 3.2.3);
- VKEde positsiooni tugevdamine andmeturul, tagades samas, et neil ei oleks takistusi avalike andmete taaskasutamisel ärilistel eesmärkidel (vt punkt 3.2.4). Ent VKEde tugevdamise eesmärki ei tohi ohustada andmete kinnistamise üleliia rangete keeldudega, kuna need takistaksid uuenduslike kohalike projektide arendamist ja teostamist koos VKEdega.

1.4.2. Komitee on seisukohal, et pidades silmas tuvastatud probleeme, aitavad kavandatud direktiivi muudatused üldiselt olukorda parandada ja lahendada probleeme, millele need on otseselt suunatud. Siiski tuleb üksikute tuvastatud probleemide puhul sedastada järgmist:

- „dünaamilised andmed/rakendusliidesed“ – muudatused võimaldavad probleeme lahendada vaid osaliselt, sest muudatuste tulemusi ei ole võimalik kontrollida ega prognoosida. Eriti lühiajalises perspektiivis võib parandamine olla ebapiisav (vt punktid 3.1.3, 3.3.1);
- „tasude võtmine“ – muudatused on probleemse valdkonna parandamiseks sobivad ja nendega osutatakse abi suurendatud tasude puhul ja edendatakse andmete taaskasutamist, eelkõige muutes need VKEde jaoks kergemini kättesaadavaks (vt punktid 3.1.5, 3.3.2), samas juhib komitee tähelepanu sellele, et avalike ettevõtete jaoks on väga oluline tehtud kulutuste asjakohane kompenseerimine;
- „avaliku sektori teabe direktiivi kohaldamisala“ – muudatused ei ole piisavad, sest direktiivi kohaldamisala laiendamine on puhtalt formaalne ega hõlma tõelisi lisakohustusi. Konkreetset probleemi sellega ei lahendata (vt punktid 3.1.1, 3.1.3, 3.3.3);
- „avaliku sektori andmete kinnistamine (*data lock-in*)“ – muudatused ei ole piisavad ja aitavad ainult osaliselt ja kaudselt kaasa avaliku sektori andmete kinnistamise probleemi lahendamisele (vt punktid 3.1.4, 3.3.4).

1.5. Soovitused

1.5.1. **Komitee seisukoht:** komisjoni valitud leebema seadusandliku sekkumise variandid ei ole piisavad, et lahendada kõiki tuvastatud, direktiivi mõjususega seotud probleeme (vt punkt 4.1.3).

Komitee soovitus: kui direktiivi parandamise üheks peamiseks põhjuseks ja selle üheks peamiseks eesmärgiks on tuvastatud probleemide lahendamine, siis on vaja tegutseda aktiivsemalt ja sihipärasemalt ning valida üksikute konkreetsete probleemide lahendamiseks jõulisema seadusandliku sekkumise variant. See võib endaga kaasa tuua mõjuhinnangus nimetatud variantide muutmise.

1.5.2. **Komitee seisukoht:** hädavajalik on kõrvaldada õiguskontrollikomitee tuvastatud puudused ja võtta direktiivi muudatustega seoses vastavaid parandusmeetmeid (vt punkt 4.1.2).

Komitee soovitus: ühe parandusmeetmena tuleks direktiivis selgelt ja arusaadavalt märkida, milline õigusakt on käesoleva direktiivi ja muu õigusakti konflikti korral ülimuslik: isikuandmete kaitse üldmäärus, andmebaaside direktiiv või ruumiandmete infrastruktuuri direktiiv.

1.5.3. **Komitee seisukoht:** mõjuhinnangus ei peegeldu piisavalt sidusrühmade seisukohad seoses jõulisema või leebema seadusandliku sekkumise variandi valimisega (vt punkt 4.1.4);

Komitee soovitus: hinnata täiendavalt sidusrühmade seisukohti seoses üksikute probleemide lahendamiseks valitud variandiga ning hinnata iga sidusrühma ühiskondlikku tähtsust, mis võimaldaks iga üksiku probleemi lahendamiseks valida variandid objektiivsemalt ja paremini põhjendatult.

1.5.4. **Komitee seisukoht:** seoses asjaoluga, et teave või dokumendid peavad üha tihedamini olema olemas lühikese aja jooksul, on 20 tööpäeva pikkune maksimaalne menetlusaeg mõnedel juhtudel liiga pikk (vt punkt 3.1.2).

Komitee soovitus: uurida tuleks suurema paindlikkuse lubamise võimalust.

1.5.5. **Komitee seisukoht:** direktiivi ettepanekus ja mõjuhinnangus ei arvestata piisavalt mitmete sidusrühmade oluliste soovidega (vt punkt 4.2.1).

Komitee soovitus: koostada täiendav hindamine järgmiste punktide osas, mille käsitlemist peetakse ebapiisavaks:

- avaliku sektori töötajate arvu võimalik vähendamine automatiseerimise, töötajate ümberkoolitamise ja sotsiaalsete probleemide lahendamise vajaduse tulemusel.
- võrdsed õigused ja kohustused avaliku ja erasektori jaoks seoses andmetele juurdepääsuga;
- riigi osalusega äriühingutele kulude kompenseerimine;
- elutähtsa taristu kaitse,
- vajadus vältida direktiivi kattumist kohalike või valdkondlike õigusaktidega;
- konkurentsi kahjustamine riigi osalusega äriühingute jaoks.

1.5.6. **Komitee seisukoht:** direktiivi uuesti sõnastamise ettepanekus juhib komisjon teadlikult tähelepanu vajadusele kõrvaldada eelnevalt tuvastatud puudused. Samas ei esita komisjon märkimisväärseid parandusi eelnevalt tuvastatud puuduste kõrvaldamiseks, kuna ta ei loo tasakaalu eri sidusrühmade erinevate huvide vahel ega paku ta avaliku ja erasektori ettevõtetele võrdseid tingimusi teabe vahetamisel.

Komitee soovitus: komisjon peaks vaatama läbi oma seisukoha seoses eelmise direktiivi hindamises tuvastatud probleemide parandamisega ning täpsustama:

- mida soovitakse direktiivi ümber sõnastamisega saavutada, võttes arvesse hetkeolukorra seoses eri sidusrühmade erinevate huvide ja mureküsimumstega;
- millised tingimused kehtivad direktiivi uuesti sõnastamise eesmärkide poole liikumise järkjärgulise ülemineku protsessile, seejuures tuleb direktiivi eri aspektid siduda teiste õigusaktide või tegevustega, mis võimaldavad luua tasakaalu sidusrühmade erinevate huvide vahel.

2. Direktiivi ettepaneku sisu ülevaade

2.1. Direktiivi muutmise taust

2.1.1. Eli liikmesriikide avalik sektor toodab tohututes kogustes andmeid, mida kasutatakse avaliku ja erasektori teenuste osutamise tõhusamaks muutmiseks ning teadlikumate otsuste tegemiseks. EL on juba aastaid propageerinud avaliku sektori teabe taaskasutamist. Avaliku sektori teabe direktiivi läbivaatamine on oluline avalike ja avaliku sektori rahastatud andmete juurdepääsetavuse ja taaskasutatavuse algatus, mille komisjon kuulutas välja digitaalse ühtse turu strateegia vahekokkuvõttes.

2.1.2. Komisjon töötas direktiivi läbi ning kohandas direktiivi vastavalt andmehalduse ja -kasutuse viimase aja arengule.

- 17. novembril 2003 võeti vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2003/98/EÜ avaliku sektori valduses oleva teabe taaskasutamise kohta (edaspidi „avaliku sektori teabe direktiiv“).

Direktiivi eesmärk oli lihtsustada avaliku sektori teabe taaskasutamist kogu liidus, ühtlustades selleks taaskasutamise baastingimused ja kõrvaldades taaskasutamise peamised takistused siseturul.

— 2013. aasta juulis asendati direktiiv 2003/98/EÜ direktiiviga 2013/37/EL.

Muudatustega kohustati lubama üldiselt kättesaadavate avalike andmete taaskasutamist ja laiendati direktiivi kohaldamisala. Kehtestati tasu võtmise vaikumisi kehtivad normid, mille kohaselt piirdub tasu teabe paljundamise, esitamise ja levitamise piirkuluga, ning kohustati avaliku sektori asutusi suurendama tasude kohaldamise normide ja tingimuste läbipaistvust.

— 25. aprillil 2018 esitati ettepanek avaliku sektori teabe direktiivi **uuesti sõnastamiseks** (COM(2018) 234 final). Ettepanekuga tehakse direktiivis 2003/98/EÜ olulisi muudatusi ja lisatakse mitmeid uusi sätteid. Vastavalt avaliku sektori teabe direktiivi artiklile 13 kontrolliti avaliku sektori teabe direktiivi senist kohaldamist ja juhiti tähelepanu probleemidele. Et kasutada paremini ära avaliku sektori valduses oleva teabe potentsiaali, **on läbivaadatud direktiivis ette nähtud mitme probleemsena tuvastatud valdkonna parandamine.**

2.1.3. Direktiivi kavandatava muutmise ettepanek on tehtud **kolmanda andmepaketi raames**, mille Euroopa Komisjon võttis vastu 25. aprillil 2018. See sisaldab ka teatist „Ühtse Euroopa andmeruumi loomine“, ⁽¹⁾ milles käsitletakse avalikku huvi pakkuvate erasektori andmetele juurdepääsu teemat ning sätestatakse ettevõtjatevahelise (B2B) ning ettevõtjate ja valitsuse (B2G) vahelise andmete jagamise põhimõtted.

2.1.3.1. Teatistes tuuakse välja erasektori andmete taaskasutamise (B2B) peamised põhimõtted:

- läbipaistvus;
- ühisväärtuste loomine;
- vastastikune kaubandushuvidega arvestamine;
- konkurentsimoonutuste vältimine;
- andmete võimalikult vähene kinnistamine.

2.1.3.2. Teatistes tuuakse välja avaliku sektori poolt erasektori andmete taaskasutamise (B2G) peamised põhimõtted:

- proportsionaalsus erasektori andmete kasutamisel;
- eesmärgi piiramine;
- kahju tekitamise vältimine;
- andmete taaskasutamise tingimused;
- erasektori andmete puuduste leevendamine;
- läbipaistvus ja ühiskonna osalemine.

2.2. *Direktiivi muutmisega taotletavad eesmärgid*

2.2.1. Üldeesmärgid:

- tugevdada avaliku sektori teabe direktiivi positiivset mõju ja ELi andmepõhist majandust, suurendades taaskasutamiseks kättesaadava avaliku sektori teabe hulka;
- tagada kogu ELis andmete pakkumiseks samaväärsed tingimused ning seeläbi aus konkurents;

⁽¹⁾ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Ühtse Euroopa andmeruumi loomine“ (COM(2018) 232 final).

- vähendada avaliku sektori valduses oleva taaskasutatava teabe valdaja halduskoormust;
- tugevdada VKEde positsiooni andmeturul, tagades samas, et neil ei ole takistusi avaliku sektori andmete taaskasutamisel ärielistel eesmärkidel.

2.2.2. Konkreetset eesmärgid

- Parandada nelja peamist valdkonda, kus tuvastati varasema direktiivi toimivuse hindamise käigus probleeme.

2.3. Direktiivi mõjusust mõjutavad peamised probleemset valdkonnad (valdkonnad, kus on arenguruumi)

2.3.1. Täiustamist vajav valdkond „Dünaamilised andmed/rakendusliidesed“:

- puudulik reaajaline juurdepääs avaliku sektori asutuste valduses olevatele andmetele, eelkõige dünaamilistele, st ajas muutuvatele andmetele;
- asjakohaste tehniliselt vahendite (rakendusliidese ehk API) ebapiisav pakkumine ja kasutamine;

2.3.2. Probleemne valdkond „Tasude võtmine“:

- avaliku sektori asutused kasutavad praegu erinevaid lubatud erandeid ja nõuavad avaliku sektori andmete taaskasutamise eest tasu, mis on palju kõrgem, kui kulude katmiseks vajalik, ning mis viib turumoonutusteni – suuri ettevõtjaid toetatakse ning väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele (VKEdele), kes ei ole võimelised avalikke andmeid ostma, seatakse takistusi.

2.3.3. Probleemne valdkond „Avaliku sektori teabe direktiivi kohaldamisala“:

- direktiivi ei kohaldata nende suhtes, kes töötavad transpordi- ja kommunaalteenuste sektoris;
- direktiivi ei kohaldata teadusandmete suhtes, mis on saadud avaliku sektori rahastamise abil.

2.3.4. Täiustamist vajav valdkond: „Avaliku sektori andmete kinnistamine“:

- avaliku sektori andmete valdajad sõlmivad erasektoriga ainuõiguste andmise kokkuleppeid, et oma andmetest lisakasumit saada, mille kaudu piiratakse andmete potentsiaalsete taaskasutajate hulka.

2.4. Võimalikud variandid probleemsete valdkondade parandamiseks ja valitud variant

2.4.1. Mõjuhinnang⁽²⁾ võeti arvesse tulevaste meetmete järgmisi variante:

- lähtestsenarium (praeguse lähenemisviisi muudatusteta jätkamine);
- olemasolevate ELi meetmete lõpetamine (avaliku sektori teabe direktiivi kehtetukstunnistamine);
- üksnes mittesiduvad õigusmeetmed;
- pakettlahendus, mis hõlmab nii avaliku sektori teabe direktiivi muudatusi kui ka mittesiduvaid sätteid.

2.4.2. Valik probleemsete valdkondade parandamise variantidest:

- lähtestsenariumina jäädi lahendusvariandi a juurde, mille eeliseid võrreldi teiste variantidega;
- lahendusvariandid b ja c jäeti kõrvale varases etapis;

⁽²⁾ Mõjuhinnang (SWD(2018) 127).

- lahendusvariant d oli kahe allvariandi aluseks:
 - variant, mille puhul kõik elemendid on seadusandlikult leebemad;
 - variant, mille puhul kõik elemendid on seadusandlikult rangemad;

Komisjoni valitud variant on kombineeritud lähenemine, milles leebem seadusandlik sekkumine on ühendatud olemasolevate mittesiduvate meetmete ajakohastamisega – kokkuvõttes on tegu leebema seadusandliku sekkumisega.

3. Üldmärkused

Komitee hindas direktiivi kavandatud muudatusi kolmest aspektist lähtuvalt:

- peamised muudatused ja täiendused direktiivi originaaltekstis (vt punkt 3.1);
- direktiivi muudatuste ja täienduste vastavus direktiivi muutmise üldeesmärkidele (vt punkt 3.2);
- direktiivi muudatuste ja täienduste vastavus peamistele valdkondadele, kus on arenguruumi (vt punkt 3.3).

3.1. Peamised muudatused ja täiendused direktiivi originaaltekstis

3.1.1. Direktiivi I peatükk – „Üldsätted“

Muudatused direktiivi artiklis 1 – „Reguleerimisese ja kohaldamisala“

- Direktiivi kohaldamisala laiendamine ka avaliku sektori ja transporditeenuste andmetele ning teadusandmetele;
- Direktiivi selgitav tekstiosa ⁽³⁾ on sõnastatud järgmiselt:
 - transpordi- ja kommunaalteenuste valdkonna andmed: „kohaldatavate kohustuste arv on piiratud: riigi osalusega äriühingud võivad levitamise eest võtta piirkulu ületavat tasu ega ole kohustatud andma teavet, mida nad anda ei soovi“;
 - teadusandmed: „liikmesriikidele kehtestatakse kohustus töötada välja teadusandmete vaba kättesaadavuse strateegiad“, mis põhimõtteliselt tähendab, et ELi tasandil ei kirjutata midagi ette ja kõik vastavasisulised tegevused kuuluvad jätkuvalt liikmesriikide pädevusse.

Komitee seisukoht:

- Komitee toetab kavandatud muudatusi osaliselt, kuid leiab, et pakutud lahendus avaliku sektori teabe direktiivi kohaldamisala probleemidele ei ole piisav, sest direktiivi kohaldamisala laiendamine võib tuua kaasa turumoonutused ühel ja samal turul tegutsevate avalike ettevõtete ja eraettevõtete vahel. Kohaldamisala laiendamine ka eraettevõtetele võib selle probleemi lahendada ja edendada samaaegselt avalike ettevõtete innovatsiooni.
- Kavandatud muudatused toovad endaga kaasa täiendavad töö- ja finantskulud.

3.1.2. Direktiivi II peatükk – „Taaskasutamistaotlused“

Muudatused direktiivi artiklis 4 – „Taaskasutamistaotluste menetlemisel kohaldatavad nõuded“

- Erandite sätestamine, mille puhul ei kehti taaskasutamistaotluste menetlemisel kohaldatavad nõuded.

⁽³⁾ „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv avaliku sektori valduses oleva teabe taaskasutamise kohta (uuesti sõnastatud)“, COM(2018) 234 final.

Komitee seisukoht: komitee toetab kavandatud muudatusi erandite osas, on aga siiski seisukohal, et seoses asjaoluga, et teave või dokumendid peavad üha tihedamini olema olemas lühikese aja jooksul, võiks kehtestatud 20 tööpäeva pikkune maksimaalne menetlusaeg olla lühem taotluste puhul, mis puudutavad hõlpsasti kättesaadavaks tehtavaid andmeid.

3.1.3. Direktiivi III peatükk – „Taaskasutamise tingimused“

Muudatused direktiivi artiklis 5 – „Pakutavad vormingud“

- Sätestatakse, et avaliku sektori asutused ja riigi osalusega äriühingud teevad dünaamilised andmed taaskasutamiseks kättesaadavaks kohe pärast kogumist selleks sobiva rakendusliidese ehk API kaudu.
- Sätestatakse, et kui dokumentide kättesaadavaks tegemine kohe pärast nende kogumist käiks avaliku sektori asutusele või riigi osalusega äriühingule rahaliselt või tehniliselt üle jõu, tehakse lõikes 4 osutatud dokumendid kättesaadavaks aja jooksul, mis ei kahjusta põhjendamatult nende andmete majandusliku potentsiaali kasutamist.
- Valitakse variant, mille kohaselt „liikmesriikide[l on] „pehme“ kohustus teha dünaamilised andmed kiiresti kättesaadavaks ja võtta kasutusele rakendusliideseid“ (vähese seadusandliku sekkumise variant).

Komitee seisukoht:

- Komitee toetab kavandatud muudatusi osaliselt ja leiab, et need aitavad üldiselt lahendada dünaamiliste andmetega seotud probleemi. Kuid ikkagi ei ole muudatuste tulemusi võimalik kontrollida ega prognoosida ning eriti lühiajalises perspektiivis võib parandamise tulemus olla ebapiisav.
- Esialgu tekivad andmete valdajale lisakulud (seoses rakendusliidese ja tehnoloogia kasutuselevõtuga), aga pikaajalises perspektiivis on andmete valdajatel oodata kasumit tänu optimeeritud töökorraldusele (lisaks tuleb võtta arvesse võimalikke muudatusi avaliku sektori tööhõives, mis on tingitud automatiseerimisest ja sellest lähtuvate sotsiaalsete probleemide hädavajalikust lahendamisest).

Muudatused direktiivi artiklis 10 – „Teadusandmete kättesaadavus ja taaskasutamine“

- Sätestatakse, et liikmesriigid peavad toetama teadusandmete kättesaadavust ning võtma vastu siseriiklikud põhimõtted ja asjaomased meetmed, mille eesmärk on teha kõik avaliku sektori rahastatud teadusandmed vabalt kättesaadavaks („vaba juurdepääsu põhimõtted“).

Komitee seisukoht: komitee toetab osaliselt uut sõnastust, mis parandab komitee arvates üldiselt avaliku sektori teabe direktiivi mõjusust, aga see ei ole sobiv avaliku sektori teabe direktiivi kohaldamisalaga seotud probleemi lahendamiseks, kuna on deklaratiivse iseloomuga, millega seoses ei kirjutata ELi tasandil midagi ette ja kõik võimalikud tegevused kuuluvad üksiku liikmesriigi pädevusse.

3.1.4. Direktiivi IV peatükk – „Diskrimineerimiskeeld ja aus kaubandus“

Muudatused direktiivi artiklis 12 – „Ainuõiguste andmise keeld“

- Sätestatakse, et õiguslikud või praktilised kokkulepped, millega ei anta küll selget ainuõigust, kuid millega võidakse piirata dokumentide taaskasutust, tuleb teha avalikult kättesaadavaks mitte hiljem kui kaks kuud enne nende jõustumist.
- Kavandatava variandiga sätestatakse ainult läbipaistvusnõuded (vähese seadusandliku sekkumise variant), aga ei keelata tegevusi, mis viivad andmete kinnistamiseni (jõulisema seadusandliku sekkumise variant).

Komitee seisukoht: komitee toetab osaliselt kavandatud muudatusi ja leiab, et üldiselt aitavad need kaasa avaliku sektori andmete kinnistamise probleemi lahendamisele. Ent VKEdede tugevdamise eesmärki ei tohi ohustada andmete kinnistamise üleliia rangete keeldudega, kuna need takistaksid uuenduslike kohalike projektide arendamist ja teostamist koos VKEdega.

3.1.5. Direktiivi V peatükk – „Väärtuslikud andmestud“

Muudatused direktiivi artiklis 13 – „Väärtuslike andmestute nimekirja“

— Komisjon kinnitab väärtuslike andmestute nimekirja ja näeb ette selle avaldamise ja taaskasutamise korra.

Komitee seisukoht

— Komitee toetab kavandatud muudatusi ja leiab, et seeläbi suurendatakse avaliku sektori valduses oleva teabe taaskasutamise ulatust.

— Arvesse tuleb võtta asjaolu, et eeldada võib lisakulusid tehnoloogiliste lahenduste kasutuselevõtmiseks ja väiksemat tulu andmete valdaja jaoks.

— Väärtuslike andmestute kogumise, säilitamise ja kasutamise menetluste kohta ei ole esitatud selgeid andmeid.

— Selgeid andmeid ei ole esitatud ka andmete valdajate kulude hüvitamise mehhanismide kohta andmete tasuta pakkumise eest.

3.2. Direktiivi muudatuste ja täienduste vastavus direktiivi muutmise üldeesmärkidele

3.2.1. **Eesmärk:** avaliku sektori teabe direktiivi juba positiivse mõju edasine parandamine, ELi andmepõhise majanduse tugevdamine, rohkem taaskasutatavaid avaliku sektori andmeid.

Komitee seisukoht: kavandatud muudatused aitavad üldiselt kaasa üldise eesmärgi saavutamisele.

3.2.2. **Eesmärk:** kogu ELis andmete pakkumiseks samaväärsete tingimuste ja seeläbi ausa konkurentsi tagamine.

Komitee seisukoht: kavandatud muudatused on otseselt ja ühemõtteliselt suunatud selle eesmärgi saavutamisele:

— parandades tasude võtmise põhimõtteid (direktiivi artikkel 6);

— reguleerides rangemalt võimalusi ainuõiguste andmise kokkulepete sõlmimiseks (direktiivi artikkel 12);

— reguleerides täpselt andmete ja väärtuslike andmestute tasuta pakkumist (direktiivi artikkel 13);

— samal ajal juhib komitee tähelepanu ohule, et otseselt eraettevõtjatega konkureerivatele avaliku sektori ettevõtjatele kehtestatavad ühepoolsed kohustused põhjustavad turumoonutusi.

3.2.3. **Eesmärk:** avaliku sektori valduses oleva taaskasutatava teabe valdaja halduskoormuse vähendamine.

Komitee seisukoht: kavandatud muudatused on üldiselt tervitatavad.

— Need viivad pikaajalises perspektiivis avaliku sektori valduses oleva taaskasutatava teabe valdaja halduskoormuse vähendamiseni, eelkõige seoses uute tehnoloogiliste lahenduste kasutamisega (direktiivi artiklid 5 ja 13).

— Samas tuleb arvestada võimalike muudatustega avaliku sektori tööhõives, mis omakorda nõuab sellega seotud sotsiaalsete probleemide lahendamist.

3.2.4. **Eesmärk:** VKEde positsiooni tugevdamine andmeturul, tagades samas selle, et neid ei takistata avaliku sektori andmete kasutamisel ärielistel eesmärkidel.

Komitee seisukoht: kavandatud muudatuste eesmärk on kõnealuse eesmärgi saavutamine ning rakendamise korral parandatakse VKEde positsiooni seoses avaliku sektori andmete taaskasutamise võimalusega (direktiivi artiklid 6, 12 ja 13), siiski ei tohi VKEde tootmist, innovatsiooni ja arengut takistada liiga koormava kohustusega edastada avalikus sektoris tegutsevate koostööpartnerite andmed või ainuõiguste andmise keelamisega.

3.3. *Direktiivi muudatuste ja täienduste vastavus peamistele valdkondadele, kus on arenguruumi*

3.3.1. Täiustamist vajav valdkond „**Dünaamilised andmed/rakendusliidesed**“

Kavandatud parandused

- Liikmesriike kutsutakse mittesiduvalt üles muutma dünaamilised andmed õigel ajal kättesaadavaks ja võtma kasutusele rakendusliidesed (direktiivi artikkel 5).
- Liikmesriike kohustatakse rangemalt tagama piiratud arvu väärtuslike andmestute taaskasutamise võimalust (direktiivi artikkel 13).

Komitee seisukoht

- Kavandatud muudatused on osaliselt sobivad selle probleemse valdkonna parandamiseks (vt punkt 3.1.3).
- Pikaajalises perspektiivis aitavad kavandatud muudatused lahendada küsimusi, mis on seotud dünaamilistele andmetele juurdepääsuga, ning edendada dünaamiliste andmete taaskasutamist ja uute tehnoloogiate (rakendusliides) kasutamist andmete automaatseks jagamiseks. Andmete õigeaegne kättesaadavaks muutmine peaks olema mittesiduv kohustus, võimaldades raskete kohalike tingimuste kompenseerimist ja kohalike tavade arvesse võtmist.

3.3.2. Täiustamist vajav valdkond: „**Tasude võtmine**“

Kavandatud parandused

- Rangemad nõuded erandite tegemiseks üldreeglit, mille kohaselt avaliku sektori asutused ei või levitamise eest nõuda piirkulu ületavat tasu (direktiivi artikkel 6).
- Koostatakse nimekiri väärtuslikest andmestutest, mis peaksid olema kõikides liikmesriikides tasuta kättesaadavad (direktiivi artikkel 13).

Komitee seisukoht

- Kavandatud muudatused on sobivad selle probleemse valdkonna parandamiseks (vt punkt 3.1.5), samas juhib komitee tähelepanu sellele, et tekkinud kulude asjakohane kompenseerimine on avaliku sektori ettevõtete jaoks äärmiselt oluline.
- Kavandatud muudatuste kaudu osutatakse abi suurendatud tasude puhul ja soodustatakse andmete taaskasutamist, muutes need eelkõige VKEdele lihtsamini kättesaadavamaks.

3.3.3. Täiustamist vajav valdkond: „**Avaliku sektori teabe direktiivi kohaldamisala**“

Kavandatud parandused

- Direktiivi reguleerimiseseme ja kohaldamisala laiendamine (direktiivi artikkel 1).
- Liikmesriikidele kehtestatakse kohustus töötada välja avaliku sektori rahastatud teadusuuringute tulemuseks olevate teadusandmete vaba kättesaadavuse põhimõtted, säilitades samas rakendamise paindlikkuse (direktiivi artikkel 10).

Komitee seisukoht – Kavandatud muudatused ei ole selle probleemse valdkonna parandamiseks piisavad (vt punktid 3.1.1, 3.1.3).

3.3.4. Täiustamist vajav valdkond: „Avaliku sektori andmete kinnistamine“

Kavandatud parandused – Rängemad nõuded, mis on seotud ainuõiguste puudumise ning avaliku ja erasektori kokkulepete läbipaistvusega seoses avaliku sektori teabega (direktiivi artiklid 11 ja 12).

Komitee seisukoht

- Kavandatud muudatused ei ole selle probleemse valdkonna parandamiseks piisavad (vt punkt 3.1.4).
- Kavandatud muudatused aitavad osaliselt kaasa avaliku sektori andmete kinnistamise probleemi lahendamisele ja edendavad andmete taaskasutamist. Kuid ülemäärased meetmed andmete kinnistamise vältimiseks ei või luua takistusi innovaatilistele projektidele ja partnerlustele.

4. Konkreetsed märkused

4.1. Kavandatud muudatuste mõju hindamine

4.1.1. Kavandatud muudatuste mõjuhindang on oluline dokument. See on aluseks kokkuvõtetele ja otsustele, mis käsitlevad seda, milliseid muudatusi ja täiendusi tuleks direktiivi teha, mis omakorda avaldab märkimisväärset mõju ELi liikmesriikidele. Seetõttu on vaja usaldusväärset meetodit mõjuhindangu jaoks, mille tulemuseks on objektiivsed ja usaldusväärsed tulemused.

4.1.2. Õiguskontrollikomitee arvamuses tuvastatud peamised puudujäägid on järgmised ⁽⁴⁾:

- mõjuhindangus on sidusrühmade seisukohad esitatud ebapiisavalt. Eelkõige ei võeta piisavalt arvesse sidusrühmade tõstatatud kahtlusi seoses isikuandmete turvalisuse ja andmebaaside kaitsega;
- mõjuhindangus ei ole piisavalt selgitatud, kuidas on kavandatud muudatused vastavuses andmebaaside direktiivi ja isikuandmete kaitse üldmäärusega;
- mõjuhindangus ei kirjeldata muudatuste võimalikke alternatiive piisavalt üksikasjalikult ja nende alternatiivide valik on liiga kitsas (või liiga ühetaoline), et pakkuda tõeliste alternatiivsete lahenduste valimise võimalust.

Komitee seisukoht

- Ülimalt oluline on kõrvaldada õiguskontrollikomitee tuvastatud puudujäägid.
- Vajadusel tuleb võtta asjakohaseid parandusmeetmeid seoses direktiivi muudatustega.

4.1.3. Mõjuhindangu kokkuvõttes ⁽⁵⁾ nimetatud asjaomaste rühmade huvid

- Andmete valdajad (avaliku sektori esindajad) eelistavad pigem senise olukorra jätkumist seoses avaliku sektori andmete taaskasutamisega, niisiis leebema seadusandliku sekkumise varianti.
- Andmete taaskasutajad (sealhulgas VKEd) eelistavad varianti tagada kiire ja tõhus edasimineku taaskasutatavate andmete ulatuse laiendamisel, niisiis jõulisema seadusandliku sekkumise varianti.

⁽⁴⁾ „Õiguskontrollikomitee arvamus“ (SEC(2018) 206).

⁽⁵⁾ Mõjuhindangu kokkuvõte (SWD(2018) 128).

Komitee seisukoht

- Kuigi direktiivi eesmärk on taaskasutatavate andmete hulga suurendamine ja VKEde positsiooni tugevdamine andmeturul, ei saa jätta tähelepanuta võimalikke turumoonutusi ja seepärast otsustas komisjon siiski valida leebema seadusandliku sekkumise variandi ja seega probleemsete valdkondade võimalikke parandamisvõimalusi mitte täielikult ära kasutada.
- Selleks, et saavutada direktiivi muutmise kavandatud eesmärke tõhusamalt, tuleb hinnata võetud meetmete tulemuslikkust.

4.1.4. Mõjuhindangus⁽⁶⁾ esitatud asjaomaste rühmade välja selgitatud ja hinnatud seisukohad

- Sidusrühmade seisukohtade välja selgitamine on peamine eeltingimus, et valida probleemide lahendamiseks sobivad meetmed (jõulisem või leebema seadusandliku sekkumise variant).
- Mõjuhindangus on toodud eri sidusrühmade seisukohad, mis puudutavad üldist hinnangut direktiivi mõjule ja soovitavaid muudatusi.

Komitee seisukoht

- Mõjuhindangus ei peegeldu piisavalt konkreetselt sidusrühmade seisukohad seoses jõulisema või leebema seadusandliku sekkumise variandi valimisega.
- Sidusrühmi ei ole jagatud allrühmadesse lähtuvalt nende eri huvidest ja võimalustest, teabe liigist, tegevuse liigist (nt andmete valdajad, kellele andmete pakkumise eest tasu ei maksta, andmete valdajad, kellele makstakse andmete pakkumise eest tasu, andmete kasutajad – suurettevõtted, väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted, muud avaliku sektori asutused).
- Ei ole esitatud iga sidusrühma seisukohta iga üksiku probleemi iga võimaliku lahendusvariandi suhtes.
- Puudub hinnang iga sidusrühma ühiskondlikule tähtsusele ja seetõttu ka nende representatiivsusele ja mõju tegelikule ulatusele.

4.2. Muud direktiiviga seotud punktid, mida ei ole piisavalt arvesse võetud

4.2.1. Komitee hinnangul ei arvestata direktiivi ettepanekus ja mõjuhindangus piisavalt mitmete sidusrühmade oluliste soovidega. Komitee pooldab alljärgnevate küsimuste põhjalikku kontrollimist:

- võrdsed õigused ja kohustused avaliku ja erasektori jaoks seoses andmetele juurdepääsuga;
- avaliku sektori kompenseerimine avalikele andmetele tasuta juurdepääsu tagamiseks;
- elutähtsa taristu kaitse – erandid direktiivi kohaldamises seoses elutähtsa taristuga;
- kattuvuste vältimine – direktiivi kohandamine olemasolevate valdkondlike õigusaktidega, mis on seotud andmete vahetamise ja kasutamisega;
- konkurentsi moonutamine – riigi osalusega äriühingute ohustamine juhtudel, kus nad peavad konkureerivatele eraettevõtjatele esitama tasuta teavet;
- avaliku sektori töötajate arvu võimalik vähendamine automatiseerimise, töötajate ümberkoolitamise ja sotsiaalsete probleemide lahendamise vajaduse tulemusel.

⁽⁶⁾ Mõjuhindang (SWD(2018) 127).

4.3. Komisjoni teatis „Ühtse Euroopa andmeruumi loomine“

4.3.1. Komitee tervitab ja toetab komisjoni teatistes esitatud seisukohta, et avalike ja avaliku sektori rahastatud andmete kättesaadavus ja taaskasutus on ühtse Euroopa andmeruumi olulised nurgakivid. See on täiel määral kooskõlas avaliku sektori andmete taaskasutamist käsitleva direktiivi läbivaatamisel toimuva tegevusega. Teatistes tuuakse välja direktiivi läbivaatamise eesmärgid ja komitee on seisukohal, et nende eesmärkide rakendamisel tehtud edusammud suurendavad taaskasutamiseks pakutud andmete kättesaadavust.

4.3.2. Komitee pooldab teatistes sätestatud ettevõtetevahelise (B2B) ja ettevõtte ja valitsuse (B2G) vahelise ühise andmekasutuse olulisi põhimõtteid ning peab neid sidusrühmade tulevase koostöö potentsiaalselt heaks aluseks.

4.3.3. Komitee toetab komisjoni teatistes esitatud meetmeid, mis lihtsustavad komitee arvates ELis avaliku sektori ettevõtete juurdepääsu eri allikatest, majandusharudest ja valdkondadest pärinevatele andmetele ja võimaldavad neid andmeid taaskasutada.

Brüssel, 17. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

LISA

Järgnev sektsiooni arvamuse tekst lükati täiskogus vastuvõetud muudatusettepanekute kasuks tagasi, kuid sektsiooni pakutud tekstilõikude poolt anti vähemalt veerand häältest.

Muudatused direktiivi artiklis 1 – „Reguleerimise ja kohaldamisala“

- Direktiivi kohaldamisala laiendamine ka avaliku sektori ja transporditeenuste andmetele ning teadusandmetele;
- Direktiivi selgitav tekstiosa⁽¹⁾ on sõnastatud järgmiselt:
 - transpordi- ja kommunaalteenuste valdkonna andmed: „kohaldatavate kohustuste arv on piiratud: riigi osalusega äriühingud võivad levitamise eest võtta piirkulu ületavat tasu ega ole kohustatud andma teavet, mida nad anda ei soovi“;
 - teadusandmed: „liikmesriikidele kehtestatakse kohustus töötada välja teadusandmete vaba kättesaadavuse strateegiad“, mis põhimõtteliselt tähendab, et ELi tasandil ei kirjutata midagi ette ja kõik vastavasisulised tegevused kuuluvad jätkuvalt liikmesriikide pädevusse.

Komitee seisukoht

- Komitee toetab kavandatud muudatusi osaliselt, kuid leiab, et pakutud lahendus avaliku sektori teabe direktiivi kohaldamisala probleemidele ei ole piisav, sest direktiivi kohaldamisala laiendamine jääb formaalseks ega too kaasa reaalselt suuremaid kohustusi ja pädevusi.
- Kavandatud muudatused toovad endaga kaasa täiendavad töö- ja finantskulud. Lühiajalises perspektiivis peab investeerima andmete valdaja, samas kui pikaajalises perspektiivis saavad kasumit nii andmete valdaja kui ka taaskasutaja.

Hääletuse tulemus

Poolt: 80

Vastu: 52

Erapooletuid: 16

3.1.2. Direktiivi II peatükk – „Taaskasutamistaotlused“

Muudatused direktiivi artiklis 4 – „Taaskasutamistaotluste menetlemisel kohaldatavad nõuded“

- Erandite sätestamine, mille puhul ei kehti taaskasutamistaotluste menetlemisel kohaldatavad nõuded.

Komitee seisukoht: komitee toetab kavandatud muudatusi erandite osas, on aga siiski seisukohal, et seoses asjaoluga, et teave või dokumendid peavad üha tihedamini olema olemas lühikese aja jooksul, on kehtestatud 20 tööpäeva pikkune maksimaalne menetlusaeg liiga pikk ja avaliku sektori toimimise parandamiseks tuleks menetlemise aega lühendada.

Hääletuse tulemus

Poolt: 83

Vastu: 55

Erapooletuid: 7

⁽¹⁾ „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv avaliku sektori valduses oleva teabe taaskasutamise kohta (uuesti sõnastatud)“, COM(2018) 234 final.

3.1.4. Direktiivi IV peatükk – „Diskrimineerimiskeeld ja aus kaubandus“

Muudatused direktiivi artiklis 12 – „Ainuõiguste andmise keeld“

- Sätestatakse, et õiguslikud või praktilised kokkulepped, millega ei anta küll selget ainuõigust, kuid millega võidakse piirata dokumentide taaskasutust, tuleb teha avalikult kättesaadavaks mitte hiljem kui kaks kuud enne nende jõustumist.
- Kavandatava variandiga sätestatakse ainult läbipaistvusnõuded (vähese seadusandliku sekkumise variant), aga ei keelata tegevusi, mis viivad andmete kinnistamiseni (jõulisema seadusandliku sekkumise variant).

Komitee seisukoht: komitee toetab osaliselt kavandatud muudatusi ja leiab, et üldiselt aitavad need kaasa avaliku sektori andmete kinnistamise probleemi lahendamisele, kuid komitee arvab, et nende püüeldavad tulemused ei ole piisavad probleemi põhimõtteliseks lahendamiseks. Komitee arvates oleks selle probleemiga seoses asjakohasem valida variant, mis keelab andmete kinnistamiseni viivad tegevused.

Hääletuse tulemus

Poolt: 80

Vastu: 60

Erapooletuid: 12

3.2.2. **Eesmärk:** kogu ELis andmete pakkumiseks samaväärsete tingimuste ja seeläbi ausa konkurentsi tagamine.

Komitee seisukoht: kavandatud muudatused on otseselt ja ühemõtteliselt suunatud selle eesmärgi saavutamisele:

- parandades tasude võtmise põhimõtteid (direktiivi artikkel 6);
- reguleerides rangemalt võimalusi ainuõiguste andmise kokkulepete sõlmimiseks (direktiivi artikkel 12);
- reguleerides täpselt andmete ja väärtuslike andmestute tasuta pakkumist (direktiivi artikkel 13);

Hääletuse tulemus

Poolt: 80

Vastu: 61

Erapooletuid: 9

3.2.4. **Eesmärk:** VKEde positsiooni tugevdamine andmeturul, tagades samas selle, et neid ei takistata avaliku sektori andmete kasutamisel ärilistel eesmärkidel.

Komitee seisukoht: kavandatud muudatuste eesmärk on kõnealuse eesmärgi saavutamine ning rakendamise korral parandatakse VKEde positsiooni seoses avaliku sektori andmete taaskasutamise võimalusega (direktiivi artiklid 6, 12 ja 13), siiski oleks jõulisema seadusandliku sekkumise variandi valimine olnud tõhusam.

Hääletuse tulemus

Poolt: 76

Vastu: 53

Erapooletuid: 6

3.3.1. Täiustamist vajav valdkond „Dünaamilised andmed/rakendusliidesed“:

Kavandatud parandused

- Liikmesriike kutsutakse mittesiduvalt üles muutma dünaamilised andmed õigel ajal kättesaadavaks ja võtma kasutusele rakendusliidesed (direktiivi artikkel 5).
- Liikmesriike kohustatakse rangemalt tagama piiratud arvu väärtuslike andmestute taaskasutamise võimalust (direktiivi artikkel 13).

Komitee seisukoht

- Kavandatud muudatused on osaliselt sobivad selle probleemse valdkonna parandamiseks (vt punkt 3.1.3).
- Pikaajalises perspektiivis aitavad kavandatud muudatused lahendada küsimusi, mis on seotud dünaamilistele andmetele juurdepääsuga, ning edendada dünaamiliste andmete taaskasutamist ja uute tehnoloogiate (rakendusliides) kasutamist andmete automaatseks jagamiseks. Kuid arvestades asjaolu, et liikmesriikidel on mittesiduv kohustus teha dünaamilised andmed kiiresti kättesaadavaks ja võtta kasutusele rakendusliidesed, ei ole muudatuste tulemusi võimalik kontrollida ega prognoosida. Parandamine ei pruugi olla piisav eeskätt lühiajalises perspektiivis.

Hääletuse tulemus

Poolt: 77

Vastu: 58

Erapooletuid: 10

3.3.3. Täiustamist vajav valdkond: „Avaliku sektori teabe direktiivi kohaldamisala“

Kavandatud parandused

- Direktiivi reguleerimiseseme ja kohaldamisala laiendamine (direktiivi artikkel 1).
- Liikmesriikidele kehtestatakse kohustus töötada välja avaliku sektori rahastatud teadusuuringute tulemuseks olevate teadusandmete vaba kättesaadavuse põhimõtted, säilitades samas rakendamise paindlikkuse (direktiivi artikkel 10).

Komitee seisukoht

- Kavandatud muudatused ei ole selle probleemse valdkonna parandamiseks piisavad (vt punktid 3.1.1, 3.1.3);
- Direktiivi kohaldamisala laiendamine, kasutades valitud leebema seadusandliku sekkumise varianti, on üksnes formaalne ega hõlma tõelisi lisakohustusi. Konkreetset probleemi sellega ei lahendata.

Hääletuse tulemus

Poolt: 78

Vastu: 61

Erapooletuid: 10

3.3.4. Täiustamist vajav valdkond: „Avaliku sektori andmete kinnistamine“:

Kavandatud parandused: rangemad nõuded, mis on seotud ainuõiguste puudumise ning avaliku ja erasektori kokkulepete läbipaistvusega seoses avaliku sektori teabega (direktiivi artiklid 11 ja 12).

Komitee seisukoht

- Kavandatud muudatused ei ole selle probleemse valdkonna parandamiseks piisavad (vt punkt 3.1.4).
- Kavandatud muudatused aitavad osaliselt kaasa avaliku sektori andmete kinnistamise probleemi lahendamisele ja edendavad andmete taaskasutamist. Kuid ettenähtud leebema seadusandliku sekkumise variant ei ole piisav andmete kinnistamise probleemi mõjusaks lahendamiseks. Komitee arvates oleks selle probleemiga seoses asjakohasem valida jõulisema seadusandliku sekkumise variant.

Hääletuse tulemus

Poolt: 82

Vastu: 57

Erapooletuid: 8

4.1.3. Mõjuhindangu kokkuvõttes ⁽¹⁾ nimetatud asjaomaste rühmade huvid

- Andmete valdajad (avaliku sektori esindajad) eelistavad pigem senise olukorra jätkumist seoses avaliku sektori andmete taaskasutamisega, niisiis leebema seadusandliku sekkumise varianti.
- Andmete taaskasutajad (sealhulgas VKEd) eelistavad varianti tagada kiire ja tõhus edasimineku taaskasutatavate andmete ulatuse laiendamisel, niisiis jõulisema seadusandliku sekkumise varianti.

Komitee seisukoht

- Kuiigi direktiivi eesmärk on taaskasutatavate andmete hulga suurendamine ja VKEde positsiooni tugevdamine andmeturul, otsustas komisjon siiski valida leebema seadusandliku sekkumise varianti ja seega probleemsete valdkondade võimalikke parandamisvõimalusi mitte täielikult ära kasutada.
- Selleks, et saavutada direktiivi muutmisega kavandatud eesmärke tõhusamalt ning tegutseda aktiivsemalt ja sihipärasemalt üksikute konkreetsete probleemide lahendamisel, on vaja valida jõulisema seadusandliku sekkumise variant. See võib endaga kaasa tuua mõjuhindangus nimetatud variantide muutmise.

Hääletuse tulemus

Poolt: 87

Vastu: 58

Erapooletuid: 6

⁽¹⁾ Mõjuhindangu kokkuvõte (SWD(2018) 128).